

وزارت صحت عامه
معینیت عرضه خدمات صحی
ریاست عمومی طب معالجوی
برنامه ملی کاهش تقاضای مواد مخدر

رهنمود غربالگری ، مداخله متخصرو رجعت دهی

تهیه شده توسط : واحد تخنیکي برنامه ملی کاهش تقاضای مواد مخدر

جدی ۱۳۹۶

مقدمه:

این رهنمود به منظور تطبیق ابزار معیاری غربالگری (ASSIST) و به اساس آن مداخلات مختصر و رجعت مریضان از ساحه به مراکز تداوی معتادین ترتیب و تهیه گردیده است تا کارمندان ساحوی و کلنیکی مراکز تداوی معتادین و سایر کارکنان مراقبت های صحی از آن استفاده و بتوانند مراجعین که نیاز به تداوی دارند دریافت و بلاخره ایشان را به عرضه خدمات رجعت داده بتوانند.

اهداف:

- غربالگری معیاری به اساس ابزار تایید شده سازمان صحی جهان و دریافت قضیه .
- ارایه مداخلات مختصر و رجعت مراجعین به مراکز تداوی معتادین و سایر تسهیلات صحی واجتماعی .

۱- غربالگری یا Screening:

میتود استفاده از ابزار غربالگری:

ابزار غربالگری (Screening tool) که ضم این رهنمود میباشد ، یک مقدمه برای اخذ رضایت مراجعین و هشت سوال برای تعیین سطح مشکل مراجع میباشد که سوالات مطرح شده قرار دیل میباشد:

سوال اول: شما در طول زندگی از کدام نوع از مواد نشه آورذیل (مواد مخدر به تفکیک هر صنف با نام محلی آن سوال میگردد و همچنان انواع مواد مخدر درج کارت پاسخیه نیز میباشد) استفاده کرده اید؟

(صرف برای موارد غیر طبی استعمال گردد)

سوال دوم: در طول سه ماه گذشته اغلبا هرچند وقت یکبار از مواد ذکر شده در فورم استفاده کرده اید؟(ماده اول، ماده دوم و غیره)؟

سوال سوم: در طول سه ماه گذشته، کدام مرتبه میل زیاد یا نیاز شدید به استعمال مواد ذکر شده در فورم (ماده اول، ماده دوم و غیره) داشته اید؟

سوال چهارم: در جریان سه ماه اخیر، هرچند وقت یکبار از مواد نشه آور متذکره (ماده نوع اول و دوم و سوم غیره) جهت بهبود صحت، یا به منظور رفع مشکلات اجتماعی، حقوقی و یا مشکلات مالی خویش استعمال نموده اید؟

سوال پنجم: در طول سه ماه اخیر، چند مرتبه به دلیل استفاده از مواد مخدر (نوع اول ، دوم و غیره) در وظایفی که به طور معمول از شما انتظار می رفته را نتوانسته اید که به طور موفقیت آمیز انجام بدهید؟ یا در سه ماه گذشته معمولا چقدر در انجام آنچه از خود انتظار داشتید شکست خوردید؟

سوال ششم : آیا کسی از دوستان، آشنایان ، اقارب و یا افراد دیگر نگرانی خود را درباره مصرف مواد مخدر شما نشان داده است؟

سوال هفتم : آیا تاکنون به منظور کنترل یا توقف مصرف مواد شکست خورده اید؟

سوال هشتم : آیا تاکنون مصرف تزریقی مواد داشته اید؟

نکات مهم غربالگری: برای دقت اعظمی و قابلیت اطمینان از معلومات و ارقام ، باید :

از روشهای غیر قضاوت کننده ، عدم تقابل و برخورد محترمانه استفاده شود ، از صحبت تعنه امیز پرهیز شود.

طریق نمره دهی برای تمام مواد نشه آور به استثنای الکول:

- هر ماده مخدر بطور جداگانه نمره دهی میشود.
- نمرات هر هشت سوال جمع گردیده و تصمیم اتخاذ میگردد.
- مراجعین که صفر الی ۳ نمره اخذ نمایند ضرورت به هیچ نوع مداخله صحی ندارند.
- مراجعین که ۴ الی ۲۶ نمره اخذ نمایند ضرورت به مداخلات مختصر (Brief Intervention) دارند ولی نیاز به ارجاع به یکی از مراکز غرض مداخلات بعدی ندارند.
- ولی مراجعین که ۲۷ و یا بالاتر از ۲۷ نمره اخذ مینمایند مداخلات مختصر و به یکی از مراکز غرض مداخلات بعدی ارجاع میگردد.
- فورم رجعت دهی ضم رهنمود میباشد.

الکول	دیگر مواد	سطح ریسک
10-0	3-0	ریسک کم (فیدبک و اطلاعات)
26-11	26-4	ریسک متوسط (تعلیمات و مداخلات کم)
27+	27+	ریسک بالا مداخلات و ارجا

کارت های رهنمودی :

جنتری باید در جریان مصاحبه موجود باشد تا مراجع طول سال و سه اخیر را بطور واضح بداند.

کارت رهنمودی شماره ۱ : عبارت از لست مواد نشه آور میباشد که مراجع صنف های مواد مخدر و از هر صنف جزییات آن را آشنا شود.

ا. مواد تنباکودار (سیگرت، نصور، ناس، تنباکوی جویدنی، سیگار و غیره)
ب. مواد اعتیاد آور (تریاک، هیروئین، مورفین، متادون، کودئین و غیره)
پ. مواد حشیش دار (ماری جوانا، گنجه، بنگ، حشیش و غیره)
ت. محرک های نوع آمفتامین ها (تابلت های رژیم غذایی، تابلت خوشی آور، خط و غیره)
ث. مواد استنشاقی/ بوئیدنی (چسب، پترول، تینر رنگ و غیره موارد)
ج. تابلت های خواب آور یا آرام بخش (والیوم، نایمتازپام، دیازپام، لورزپام و غیره)
چ. مواد توهم زا (LSD، اسید، سماروغ، PCP، کتامین و غیره)
ح. مواد کوکائین دار (کوک زغال، کراک و غیره)
خ. مشروبات الکلی (آبجو، شراب، مشروب و غیره)
د. اگر مواردی غیر از موارد بالا را استعمال میکنید، ذکر کنید:

کارت رهنمودی ۲ (برای سوال دوم الی پنجم): عبارت کارت است که شدت استفاده مواد (روزانه ، هفته وار ، ماهوار و یک دومراتبه درسه ماه اخیر) را نشان میدهد.

هرگز: در طی سه ماه اخیر هیچ استفاده ای نکرده است.

یک مرتبه یا دو مرتبه: 1 یا 2 دفعه در سه ماه اخیر استفاده کرده است.

ماهوار: 1 تا 3 بار در یک ماه استفاده کرده است.

هفته وار: 1 تا 4 بار در هفته استفاده صورت گرفته است.

روزوار یا تقریباً روزانه: 5 تا 7 مرتبه در هفته استفاده کرده است.

کارت رهنمودی ۳ مربوط به سوال چهارم : نشان دهنده انواع مشکلات صحتی ، اجتماعی ، حقوقی و مالی میباشد که مراجعین بدانند که مشکلات صحتی ، اجتماعی ، حقوقی و مالی یعنی چه؟

صحت: صحت به این معنی است که به طور کلی شما چگونه احساس می کنید. از سه ماه اخیر به این سو کدام تکلیفی همچو مشکلات ذیل داشته اید:

- مشکلات تنفسی
- سرچرخی، سرگیجی
- هواس پرتی
- مشکلات جهاز هضمی (اسهال ، دردمعده وغیره)
- ضربان سریع قلب- تپش قلب
- ضایعات پوستی (دمل، دانه چرکی-پندیدگی پوستی)
- پندیدگی دستها و یا پاه ها
- تاری دید، تاریکی دید
- شاک، صرع
- لرزش اطراف علوی یا دستان
- احساس ناراحتی، اضطراب ، ناکامی و یا افسردگی
- مشکلات خواب و بیداری

مشکلات اجتماعی :

- همراه فامیل یا دیگران جنگ و جدل کرده اید
- با وکیلای محل مشکل دارید
- رفتار فامیلتان با شما فرق دارد
- دوستان یا نزدیکانتان را از دست داده اید

- فرصت و داخل فامیل بودن، اجتماعی بودن و یا در محافل شرکت کردن را به خاطر استعمال مخدرات از دست داده اید
- شما بسیاری از کارهایی را که برای حاصل کردن، استفاده کردن یا بازیابی مخدرات را متوقف کرده اید

مشکلات حقوقی: مشکلات حقوقی که در جریان 3 ماه گذشته داشته بودید از قبیل:

- دستگیر شدن، توقیف شدن
 - به محاکمه خواسته شده اید
 - از طرف کدام همسایه علیه شما پرونده، یا شکایتی ساخته شده باشد
 - به خاطر تامین مواد مخدر خود، دست به دزدی زده اید
- از لحاظ مالی: در طی 3 ماه گذشته با مشکلاتی همچو ناتوانی در پرداخت بیلهایتان، قبض ها یا خرید لوازمات ضروری فامیلتان رو به رو بوده اید. (مطلب از "خریدن" یا "حساب کردن"، معامله پولی یا جنس/امتعہ می باشد)

- آیا توانایی این را داشته اید که نیازهای غذایی خود و فامیل خودتان را برآورده بسازید؟
- آیا توانایی خریداری مواد سوختی برای خانه تان را داشته اید؟
- آیا توانایی پرداخت مصارف فامیل، خانواده و دیگر کارها را داشته اید؟

کارت رهنمودی شماره 4 برای سوال 5:

"چیزی را که به طور معمول از شما انتظار می رود" به این معنی است که شما قادر به انجام آن کارهایی هستید که برای رفع احتیاجات زندگی روزانه خود لازم دارید:

- ▶ مسئولیت های خانه داری شما:
 - پاک کاری و صفاکاری منزل
 - تهیه خوراکه برای خود و اعضای فامیل خود
 - تهیه و پخت غذا
 - تهیه هیزم، کنده چوب و مواد سوختی برای گرم ساختن خانه و یا پخت و پز تهیه آب

▶ مسئولیتهای فامیلی شما

- مراقبت و هوش کردن اطفال
- مراقبت از کلان سالها
- محافظت از دختران، زنان فامیل
- ▶ مسئولیتهای اجتماعی شما
- تعقیب نکردن عبادات یا وجایب مذهبی
- ▶ مسئولیت کاری شما: در واقع همان کارهایی است که شما هر روز مسئول و موظف به انجام آن هستید
- در کار یا مدرسه غیر حاضر می شوید
- به سر وظیفه یا مکتب دیر می رسید
- در سر وظیفه یا مکتب اشتباهات زیاد میکنید

کارت رهنمودی شماره 5 برای سوالات 6-8:

نه، هرگز.

بله، ولی نه در 3 ماه گذشته

بله، در جریان 3 ماه گذشته

۲- مداخلات مختصر:

مداخله مختصر یک کونسلنگ با شدت کم بوده و زمان آن کوتاه بین سه الی پنج دقیقه میباشد. شناسایی مشکلات و مداخله مختصر میتواند سبب گردد تا ارتباط استفاده مواد مخدر با مسایل صحتی پیدا گردد ، شناسایی استفاده مواد مشکل ساز، همچنان باعث کاهش استفاده مواد و وارد شدن به تداوی گردد.

مداخله مختصر موثر:

- از روش همدلی، احترامانه استفاده مینماید
- با مدل مراحل تغییر سهیم میباشد.

طریق مصاحبه :

- ۱- از کلاینت بپرسید که آیا به دیدن نمرات ASSIST علاقه دارد.
- ۲- ارائه فیدبک شخصی با استفاده از راپور کارت فیدبک ASSIST .
- ۳- ارائه مشوره در مورد چگونگی کاهش خطر مربوط با سوی استفاده مواد.
- ۴- اجازه دادن کلاینت برای گرفتن مسوولیت نهایی برای انتخاب خود شان.
- ۵- پرسیدن از کلاینت ها که چگونه در مورد نمرات شان نگران اند.
- ۶- میزان نمودن چیز های خوب در مورد استفاده مواد.
- ۷- میزان نمودن چیز های کمتر خوب در مورد استفاده مواد.
- ۸- خلاصه نمودن و انعکاس دادن تاکید کلاینت در مورد " چیز های کمتر خوب».
- ۹- پرسیدن از کلاینت در چگونگی نگرانی شان در مورد "چیز های کمتر خوب".
- ۱۰- دادن مواد آگاهی دهی به کلاینت تا باخود ببرد.

۳- ارجاع قضیه :

به اساس غربالگری زمانیکه کلاینت نمره بالاتر از ۲۶ را اخذ نماید یعنی در خطر شدید ویا اعتیاد فعال قرار داشته باشد باید جهت عرضه خدمات به مراکز تداوی معتادین ارجاع گردد و قبل از رجعت دهی باید منابع که در جامعه ویا محل که بتواند برای کلاینت خدمات عرضه نماید آشنا گردد همچنان کارکنان صحتی و یا اجتماعی یک نقش فعال در مورد قابل دسترسی فرصتها یا جا های تداوی، هزینه ها و حمل و نقل در حصه کلاینت ایفاء نماید.

به اضافه کارمند صحتی باید نام شخص مورد تماس در هر برنامه را به کلاینت ذکر و درج فورم رجعت دهی نمایند و در مورد قوانین و مقررات و پالیسی های که سکتورها را مکلف به عرضه خدمات به مراجعین نموده اند آشنایی و آگاهی داشته باشد.

گرفتن رضایت نامه تحریری از مریضان و تقویت و ایجاد انگیزه به کلاینت جز مکلفیت دیگر کنسلران و کارکنان اجتماعی در زمان رجعت دهی میباشد.

نمونه فورم رجعت دهی :

وزارت صحت عامه
ریاست کاهش تقاضای موادمخدر
ریاست صحت عامه ولایت
مرکز تداوی معتادین موادمخدر ()

.....نمبرمسئل

فورم رجعت دهی (6)

تاریخ رجعت دهی :

اسم مریض :

علت رجعی دهی :

رجعت داده شده به :

نوع خدمات انجام شده:

تاریخ بازگشت مریض بعد از رفع مشکل :

..... امضا ناظم مرکز

تسلیم شوند ه :

رهنمودوضع شده فوق الذکر تائید و در تمام مراکز تداوی معتادین مواد مخدر وسایر تسیهلات صحی افغانستان قابل تطبیق میباشد.

منظور کننده:

مقام وزارت صحت عامه

ترتیب کننده :

تیم تخنیکي برنامه ملی کاهش تقاضای مواد مخدر